

Familie als Bondgenoot deel 3

Theoretische kennis

Eerder is al uitgelegd, dat een lesmodule gaat over een thema, dat familieleden belangrijk vinden, en waarvoor zij in het project gekozen hebben om rond dit thema een les op te bouwen. In module 5 is het thema samenwerking in de triade cliënt, familie, hulpverlener toegespitst op samenwerking, die zich uitstrekt over jaren: hoe blijven mensen samenwerken over periodes van 10-15 jaren, en vaak langer.

In module 5 presenteren een client-ervaringsdeskundige docent en een familielid-ervaringsdeskundig familielid hun ervaringen rond het genoemde thema.

De professionaldocent brengt onderwerpen naar voren, die bij langdurige samenwerking belangrijk zijn. Allereerst start hij een discussie met de cursisten over deze thema's: om welke patiënten gaat het, welke beelden hebben we bij hen, is er familie in beeld, of is een patiënt vereenzaamd, en zijn in de loop van de tijd de contacten met familieleden verloren gegaan. Is herstel ook op de lange termijn nog mogelijk, en hoe kun je als hulpverlener daarin stimuleren. Ook wordt ingegaan op ontmoediging, meegaan in vastgeroeste gewoontes, en de noodzaak om iets van verrassing in te brengen, aanwezig te blijven, oog te blijven houden voor kleine stappen. Na elke discussie presenteert de professionaldocent nieuwe kennis over het thema. Ook over de positie van familieleden in een langdurig herstelproces, hun rol daarin, en hun manier van samenwerken. Het spreekwoord zegt; 'moed verloren al verloren'. Onderling vertrouwen is de basis om samen te werken of contact te herstellen.

Familieleden die zelf een eigen herstelproces aangaan, kunnen meer betekenen voor het herstelproces van hun naaste.

Over herstel(processen) van familieleden zijn nog weinig onderzoeksgegevens beschikbaar. In Familie als Bondgenoot is in de loop van de tijd veel (ervarings)kennis ontwikkeld naar herstelprocessen van familieleden op de langere termijn. Het blijft zoeken en ontdekken. Deze zoektocht maakt familieleden sterker en meer weerbaar.

Niet in de laatste plaats door naar elkanders verhalen te luisteren en door de hulpverlening gehoord te worden. Door onderzoek in het project zelf verwachten we, dat nieuwe gegevens naar voren komen over manieren waarop familieleden en cliënten krachten (empowerment) ontwikkelen, wat daarbij helpend is en hoe dat bijdraagt aan het herstel van familieleden en van hun naasten.

Module 5. Het onderhouden van de samenwerking in de Triade

Een ideale samenwerking kenmerkt zich door woorden als: actief, gelijkwaardig en wederkerig. Samenwerking op basis van onderling vertrouwen bevordert het herstel van familie en cliënt. **Familie als Bondgenoot blijft dit ideaal uitdragen, ook al zijn ervaringen vaak anders.**

In de vijfde module staat samenwerking over langere tijd centraal. Bij ernstige psychiatrische problemen gaat het vaak over periodes van 10-15 jaar en langer. En het is de kunst dat de samenwerking in de *Triade* ook over dergelijke lange periodes overeind blijft en steeds nieuwe impulsen krijgt. Hoe samenwerking over langere tijd eruit kan zien, en welke vaardigheden hier specifiek bij nodig zijn, komen middels ervaringsverhalen en presentaties aan de orde.

Om goed samen te kunnen werken heeft de hulpverlener de steun van zijn collega's nodig. Hij "moet" hen kunnen raadplegen. Contacten met cliënten en familieorganisaties zijn hierin onontbeerlijk. Het mag geen persoonlijke hobby zijn om te investeren in samenwerking.

De cliënt is per definitie geen "casus", maar een persoon met sterke kanten, talenten zowel als beperkingen. Hij heeft het recht om eigen keuzes te bepalen en volledig partner te zijn in alle aspecten van zijn herstel. Iedereen heeft het vermogen in zich om te kunnen herstellen. Deze kernwaarden van herstel worden in het verloop van module 5 verder uitgediept. Stond in module 4 de opbouw van de samenwerking centraal, in deze module gaat het over de lange termijn. Zeker in de langdurige zorg gaat het over vele jaren en soms moet de samenwerking nog beginnen of opnieuw worden opgestart. Wanneer familie in een eerder stadium al is afgehaakt, zal opnieuw het initiatief moeten worden genomen tot hernieuwd contact.

Uitvoerig wordt ingegaan op het perspectief van de client-hulpverlener-familie.

cliënt:

- Is men vastgelopen op de weg naar herstel. Kunnen we onderzoeken wat de barrières zijn. Kan opnieuw de vraag open aan de orde komen wat de cliënt wil met zijn leven. Op belangrijke levensgebieden zoals wonen, werken, vrije tijd en relaties. De vraag (bejegening) naar echt contact en vertrouwen en het rekening houden met kwetsbaarheden en onmacht. Erkenning van verlies van zekerheden als baan, vrienden, de juistheid van de eerdere diagnose nog eens zorgvuldig bezien, en deze verwoorden op voor cliënt en familie herkenbare en begrijpelijke wijze. Een behandeling aanpassen aan nieuwe inzichten

familie:

Wat vinden familieleden belangrijk voor hun naaste en voor zichzelf? Betrokkenheid. De behoefte aan een pro-actieve hulpverlening. Betrouwbaarheid en bereikbaarheid en continuïteit van de behandeling. Vooral erkenning en serieus nemen van ervaringskennis. Tevens een appel op de hulpverlener om actief pogingen te ondernemen om verbroken familierelaties te herstellen. En bij oudere familieleden de dringende vraag onder ogen zien en bespreken: 'Hoe moet het verder met Janet wanneer wij er niet meer zijn?'

- **hulpverlener:**

Wat vinden hulpverleners vanuit hun vak nodig? Bv. medicatie en psycho-educatie, ondersteuning bij zelfzorg.

Module 6. Van kennis naar praktisch handelen

Deze laatste module staat enigszins los van de rest. Waar in de voorafgaande modules familieleden en cliënten een prominente rol vervullen is hier voornamelijk de professional aan het woord. Twee docenten (met affiniteit met familiebeleid binnen het GGZ) gaan met de cursisten in gesprek over de veranderingen die hij/zij in zijn/haar team zou willen doorvoeren. Hoe gaan zij al die ervaringsverhalen en de verworven kennis “handen en voeten geven op de werkvloer”?

Implementatie van het gedachtegoed van familie als bondgenoot vereist veel van de cursisten. Men leert doelen stellen en strategieën uit te stippelen om uiteindelijk verbeteringen of vernieuwingen in te voeren in de praktijk.

Familie als bondgenoot streeft ernaar om een volledig team de cursus te laten volgen. In de praktijk blijkt dit vooralsnog geen haalbare kaart. Voor één individu is het wel haast onmogelijk om veranderingsprocessen op de werkvloer op gang te brengen. Daarom verdient het de voorkeur om uit een team minimaal twee of drie mensen aan de cursus deel te laten nemen. Dat kan ook een teamleider zijn, een afdelingshoofd of een beleidsfunctionaris. Dit laat onverlet dat zelfs een eenling het familiebeleid binnen de instelling op de agenda kan zetten en de benadering en bejegening van de familie kan heroverwegen en aanpassen.

Centraal staat wat een cursist in de praktijk van alledag kan met de kennis, die in de voorgaande 5 modules is aangereikt. Elke cursist heeft zijn eigen stijl. De een is meer een denker, de ander meer een doener, of iemand, die anderen kan inspireren. Door middel van praktische oefeningen verwerft de cursist inzicht in zijn eigen rol binnen het team. Blijkt hij toch die inspirator te zijn of juist die ondersteuner?

Doel is, dat elke cursist een **persoonlijk actieplan** opstelt waarin hij zich voorneemt hoe hij met zijn achtergrond, in zijn werksituatie de aangereikte stof kan laten leven.

Familie als Bondgenoot wil niet alleen een attitudeverandering bij de hulpverlening op gang brengen, maar daadwerkelijk en concreet door die hulpverlening doelen laten formuleren op weg naar samenwerking.

De psycho-educatie voor familieleden wordt in feite in deze cursus omgedraaid:

hulpverleners leren over de betekenis van familieleden in de behandeling of rehabilitatie.

Aan het slot van deze lessencyclus beseft de hulpverlener, dat in hun werk een **bondgenoot** is gevonden.

Opbouw en samenstelling van de modules

Inmiddels is de gehele cursus gevolgd door deelnemers van verschillende werkplekken; klinisch dan wel ambulant, zowel in de acute als langer durende zorg. Meestal nemen van een afdeling minimaal twee afgevaardigden deel aan de cursus.

Structuur Lesopbouw. Eén dagdeel per module.

- Introductie van de cursus en van de deelnemers
- Theoretische achtergronden deel 1;
- Ervaringsverhaal 1
- Nabespreking
- pauze –
- Theoretische achtergronden deel 2
- Ervaringsverhaal 2
- Nabespreking
- Theoretische achtergronden deel 3
- Vorming van subgroepjes van 3 personen om opdracht uit te voeren
- Terugrapportage voltallig
- Evaluatie van de les